

Om dåpen og dens plassering i gudstjenestelivet

Borg bispedømmeråd ble i 2014 oppmerksom på den tydelige nedgangen i oppslutning av dåp av medlemmers barn. Samme år hadde prostene en fagsamling med Trond Skard Dokka. En av konklusjon i etterkant av dette var at man ønsket å åpne for egne dåpsgudstjenester på andre tidspunkt enn i hovedgudstjenesten søndag formiddag, for å øke fleksibiliteten for når man kan døpe.

Før forrige gudstjenestereform (i 1977) var det ingen selvfølge at dåpen skulle skje i gudstjenesten og den typiske høymessen var uten dåp, i hvert fall i byene. Dåpsfølgene ble ikke talt med som gudstjenestedeltakere. Fra begynnelsen av 1980-tallet har det vært mest vanlig at de fleste dåp foregår i høymessen. Dåpsfølgene blir talt som deltakere og dåpsfølgene har vokst sterkt. Dette er den faktoren som har bidratt sterkest til å holde gudstjenestedeltakelsen oppe. Det er ikke uvanlig at dåpsfølget er en stor del av menigheten under høymessen.

Noe av hovedargumentasjonen for å feire dåpen i hovedgudstjenesten, er at det blir en veldig tydelig kobling mellom dåpshandlingen og tilknytningen til menigheten, både ved at det er en synlig menighet til stede, og at menigheten som er til stede blir ansvarliggjort ovenfor dåpsbarnet. Ansvarliggjøringen av menighetens ansvar kommer tydelig frem i fadderansvaret: «*Sammen med vår menighet og hele kirken får dere del i et hellig ansvar...*». Når dåpen skjer i hovedgudstjenesten blir denne koblingen svært tydelig.

I tillegg er dåp i hovedgudstjenesten viktig for at gudstjenestedeltakerne stadig skal bli minnet om egen dåp, og hva den betyr. Før dåpen bes det: «*Barmhjertige Gud, vi takker deg for at dåpens vann ved ditt ord er en nådens kilde, der du tilgir oss vår synd, frelser oss fra døden smakt og gir oss løfte om det evige liv.*» Gjennom å delta i dåpen blir menigheten minnet om sin dåp som skjedde en gang, og som fortsatt skjer. Derfor er dåp i hovedgudstjenesten viktig.

Mange steder har man hatt praksis og erfaring med egne dåpsgudstjenester i Den norske kirke, og erfaringene med dette er gode. Dette gjelder også i Borg bispedømme. Etter at covid—19 satte begrensninger for hvor mange som kan være til stede i kirkerommet, har egne dåpsgudstjenester økt betraktelig. Det har foreløpig ikke vært gjennomført noen undersøkelser om hvordan dette har fungert, men både prester og proster melder om at tilbakemeldingene fra dåpsfølgene som har vært med på dåpsgudstjenester har vært overveldende positive.

Dåpsgudstjenesten fokuserer mer på dåpshandlingen, og presten kan ha en tydelig målgruppe i sin formidling – dåpsfølget. En vanlig gudstjeneste inneholder normalt både dåp, nattverd, salmesang og en lengre liturgi, som for mange i dåpsfølget kan virke overveldende og fremmedgjørende. Fordi en dåpsgudstjeneste er rettet mot et dåpsfølge, kan denne gjøres mer tilgjengelig for dåpsfølget, og gudstjenesten oppleves mer relevant. Fokus på målrettet kommunikasjon er viktig i alt arbeid som gjøres i kirken, og i dåpsgudstjenesten er det gode muligheter for å kunne jobbe med akkurat dette.

En annen fordel ved å gjennomføre dåp utenom hovedgudstjenesten, er at man kan legge til rette for dåp når det passer for dåpsfølget. Dåpen kan legges til lørdag, dersom man har langveisfarende gjester og ønsker ro over selskapet, eller til et annet tidspunkt som er hensiktsmessig for dåpsfamilien.

Utfordringen ved å legge til rette for egne dåpsgudstjenester, vil være tilknytningen til det generelle gudstjenestelivet i menigheten. Menighetene må derfor tenke gjennom hvordan man kan knytte de gjennomførte dåpshandlingene til hovedgudstjenesten. En mulighet kan for eksempel være at dåpsbarnet/-barna blir bedt og/eller tent lys for i neste hovedgudstjeneste. Dersom man har forbedere for dåpsbarna i menigheten, kan de bli invitert til å være til stede på dåpsgudstjenesten. Samtidig er mulighetsrommet som skapes når det legges til rette for dåp utenom hovedgudstjenesten stort. Dette skaper et stort handlingsrom til hvordan man knytter dåpen til menigheten for øvrig. Det vil kunne gi mulighet for dåp i tilknytning til trosopplæringstiltak, som babysang, familiemiddag etc.

Dåp i hovedgudstjenesten viser tydelig hvordan dåpsbarnet blir en del av menigheten og er menighetens ansvar. Samtidig gir dåp utenfor hovedgudstjenesten en større fleksibilitet for når dåpsgudstjenestene bli gjennomført og hvordan disse blir knyttet opp til kirkens gudstjenesteliv.

Biskopen i Borg har derfor tatt følgende konklusjon: Det er viktig å legge til rette for dåp også utenom hovedgudstjenestene, samtidig som betydningen av og tilgjengeligheten for dåp i hovedgudstjenesten opprettholdes. Alle dåpsgudstjenester skal være åpne gudstjenester.

Kilder:

- Foredrag med Trond Skard Dokka på ledersamling for prostene 24. november 2014
- Kåre Rune Hauge: «Dåp under og etter korona» i Luthers Kirketidende årg. 155, nr 11.
- Elisabeth Tveito Johnsen: «Gudstjenester folk vil ha – Dåp og økt gudstjenestedeltakelse» i Luthersk Kirketidende årg. 155, nr 12.